

Список використаних джерел

1. Кримінально процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

2. Мельничок В. М. Криміналістична характеристика соціально-психологічних ознак особистості злочинця. Юридична Україна. 2008. № 11. С. 97–102.

Сергієнко Марина Сергіївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Університету державної фіскальної
служби України

Науковий керівник: Амеліна Анна Сергіївна,
професор кафедри фінансових розслідувань
Університету державної фіскальної служби
України, кандидат юридичних наук, доцент

КРИМІНАЛЬНІ ПРОСТУПКИ: ОСНОВНІ АСПЕКТИ

На сьогодні наша держава Україна активно рухається у напрямку євроінтеграції, тому введення у вітчизняне законодавство новели –кримінального проступку, виступає одним із важливих факторів розвитку національного права. Проте внесення спочатку до процесуальної частини поняття кримінального проступку, а потім лише до матеріальної частини – введення норми до Кримінального кодексу України, створило певні проблеми та прогалини у праві. Тому дослідження кримінальних проступків та їх окремих аспектів є актуальним питанням на сьогодні.

Слід зауважити наявність наукових розробок таких вчених, як Г.П. Власова, К.П. Задоя, В.В. Топчій, М. Хавронюк та інших.

Доцільно зазначити, що процес внесення змін до інституту кримінального правопорушення для нашої держави є позитивним кроком, адже проведення розмежування злочину та кримінального проступку має на меті забезпечення ефективного та оперативного розгляду кримінальних справ.

Слід зауважити, що на сьогодні у КК України законодавець ввів такі поняття, як: «кримінальне правопорушення», визначення якого подано у ч. 1 ст. 11 КК України, «злочин» та «кримінальний проступок».

Ведення вищезазначених понять мають суттєве значення як у кримінальному, так і кримінально-процесуальному праві. Кримінальне правопорушення виступає тим поняттям злочину та кримінального проступку, яке при здійсненні кваліфікації діяння за КК України має суттєве значення, оскільки необхідно визначити чи вчинила винна особа кримінальний проступок, передбачений ч. 1 ст. 185 КК України, чи злочин (частини 2-5 ст. 185 КК відповідно). Тому що у майбутньому все це вплине на кримінально-правові наслідки

вчиненого кримінального правопорушення та відповідно визначення міри відповідальності.

Слід наголосити на тому, що відмежувати кримінальний проступок та злочин вітчизняний законодавець пропонує за допомогою виду та міри покарання. Проте до внесення змін до Кримінального кодексу України кримінальних проступків, проступки існували у вигляді адміністративних правопорушень і деяких злочинів невеликої тяжкості.

Фактично, констатує Г.П. Власова, «законодавець просто переніс злочини невеликої тяжкості в категорію проступків, обґрунтовуючи можливість і доцільність такого поділу на існуючу значно меншу ступінь суспільної небезпеки злочинів невеликої тяжкості порівняно із злочинами середньої тяжкості, тяжкими та особливо тяжкими злочинами. Власне, необхідність поділу була закладена ще під час прийняття нового Кримінального процесуального кодексу. Аналогічний поділ правопорушень на злочини і кримінальні проступки існує в інших країнах, зокрема, у ФРН, Естонії, Латвії, Швейцарії, Угорщини, Туреччині» [2, с. 121].

М. Хавронюк, активний прибічник ідеї запровадження інституту проступків у національне кримінальне право, аргументує, що підставою для виокремлення проступків як окремого виду правопорушення є тільки його інакша, відмінна від злочину й адміністративного правопорушення, правова природа: це діяння, яке, з одного боку, не спричинює значної чи тяжкої шкоди в розумінні КК і не створює загрози спричинення тяжкої шкоди – і цим відрізняється від злочину, а з іншого, не є управлінським за своєю суттю – і цим відрізняється від адміністративного правопорушення [6, с. 130].

Як справедливо зауважує К.П. Задоя: «формальне перейменування злочину на кримінальне правопорушення у низці випадків видається не виправданим (зокрема, у ст. 107 КК України, адже умовно-дострокове звільнення може застосовуватися лише до неповнолітніх осіб, які відбули певну частку від призначеного строку покарання у виді позбавлення волі за нетяжкий, тяжкий чи особливо тяжкий злочин; можливість умовно-дострокового звільнення за вчинення кримінального проступку не передбачена)» [4, с. 33].

Необхідно відмітити, що зміни відбулись і у ст. 12 КК України. Так, у ч. 2 зазначеної статті надано визначення кримінального проступку та наведено, що ним є «передбачене цим Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше 3 000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (далі – н.м.д.г.) або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі» [2].

Поміж іншого, вітчизняний законодавець відмовився від минулого поділу злочинів за тяжкістю і тепер ми маємо нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі злочини (ч. 3 ст. 12 КК України). Проте фактично відбувся поділ злочинів невеликої тяжкості на дві підгрупи: 1) які

мають штраф до 3 000 н.м.д.г. та не передбачають позбавлення волі та 2) які передбачають в санкції частини статті штраф понад 3 000 н.м.д.г. та/або позбавлення волі [2].

Доцільно зазначити, що законодавець, «об'єднав другу підгрупу із «старими» злочинами середньої тяжкості, перейменувавши їх на «нетяжкі злочини». Тому створив випадки та ситуації, коли в окремих «старих» злочинах середньої тяжкості було замінене позбавлення волі на обмеження волі, таким чином переводячи цей злочин до категорії кримінальних проступків (приміром, ч. 1 ст. 185 КК України)» [3, с. 28].

Таким чином, можна прийти до висновку, що довгоочікувані зміни, які відбулися у чинному законодавстві враховуючи європейський досвід щодо досудового розслідування кримінальних проступків є беззаперечно позитивним моментом щодо спрощення процесу доказування у провадженнях про кримінальні проступки, адже вони відрізняються від загальних, і дійсно покликані на прискорення процесу досудового розслідування кримінальних проступків. Ось чому ефективному дотриманню прав учасників кримінального провадження сприятиме застосування саме нових кримінальних процесуальних інститутів, включаючи спрощений порядок досудового розслідування у формі дізнання, доведеності вини особи, та винесення законного, обгрунтованого вироку суду у спрощені строки судового розгляду.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651–VI. Дата оновлення: 08.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341–III . Дата оновлення: 16.09.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/stru#Stru>.

3. Власова Г.П. Спрощення кримінального судочинства України: історія, теорія, практика. Ірпінь : Видавництво Національного університету ДПС України, 2014. 424 с.

4. Задоя К.П. Спрощене провадження щодо кримінальних проступків за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 року та законодавством європейських держав. Вісник кримінального судочинства, 2019. С. 29–39.

5. Топчій В. В. Кримінальний проступок: вимога часу як правова необхідність чи політична забаганка. Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика), 2019. С. 173–179.

6. Хавронюк М.І. Проступок, його сутність і порядок досудового розслідування та судового розгляду: новітні середньоазійські підходи у порівнянні із вже відомими. Право України. 2020. № 2. С. 119–137.